

А.П.Чехов: Шуточка

Ясный зимний полдень... Мороз крепок, трещит, и у Наденьки, которая держит меня под руку, покрываются серебристым инеем кудри на висках и пушок над верхней губой. Мы стоим на высокой горе. От наших ног до самой земли тянется покатая плоскость, в которую солнце глядится, как в зеркало. Возле нас маленькие санки, обитые ярко-красным сукном.

- Съедемте вниз, Надежда Петровна! умоляю я.- Один только раз! Уверяю вас, мы останемся целы и невредимы.

Но Наденька боится. Все пространство от ее маленьких калош до конца ледяной горы кажется ей страшной, неизмеримо глубокой пропастью. У нее замирает дух и прерывается дыхание, когда он глядит вниз, когда я только предлагаю сесть в санки, но что же будет, если она рискнет полететь в пропасть! Она умрет, сойдет с ума.

- Умоляю вас!- говорю я.- Не надо бояться! Поймите же, это малодушие, трусость!

Наденька наконец уступает, и я по лицу вижу, что она уступает с опасностью для жизни. Я сажаю ее, бледную, дрожащую, в санки, обхватываю рукой и вместе с нею низвергаюсь в бездну.

Санки летят, как пуля. Рассекаемый воздух бьет в лицо, ревет, свистит в ушах, рвет, больно щиплет от злости, хочет сорвать с плеч голову. От напора ветра нет сил дышать. Кажется, сам дьявол обхватил нас лапами и с ревом тащит в ад. Окружающие предметы сливаются в одну длинную, стремительно бегущую полосу... Вот вот еще мгновение, и кажется - мы погибнем!

- Я люблю вас, Надя!- говорю я вполголоса.

Санки начинают бежать все тише и тише, рев ветра и жужжанье полозьев не

А.П.Чехов: Шала

Ведро, зимско подне... Мраз чврст, пуца, и Нађењки, која ме држи испод руке, хвата се сребрнасто иње по коси на слепоочницама и маљама изнад горње усне. Ми стојимо на високом брегу. Од наших ногу па до саме земље пружа се стрма раван, у којој се сунце огледа као у огледалу. Крај нас су мале санке, обложенене отвореноцрвеном чојом.

–Спустимо се доле, Надежда Петровна? – молим ја. – Само једанпут! Верујте ми, остаћемо читави и неповређени.

Али Нађењка се боји. Сав простор од њених малих каљача до краја леденог брега изгледа јој као страшна, бескрајно дубока провалија. Она умире од страха и престаје да дише кад гледа доле, чим је ја само понудим да седне у санке; али шта ће бити ако она рескира да се сручи у провалију! Умреће, полудеће.

– Преклињем вас! – велим ја. – Не треба се плашити! Знајте, то је малодушност, кукавичлук!

Неђењка најзад попушта, и ја по лицу видим да она попушта с опасношћу по живот. Ја је намештам бледу, уздрхталу у санке, обавијам је руком, и ми се заједно отискујемо у бездан.

Санке лете, као куршум. Пресецани ваздух шиба у лице, хукће, звижди у ушима, сече болно, штипа од гнева, хоће да смакне главу с рамена. Од притиска ветра немамо снаге да дишемо. Изгледа да нас је сам ђаво загрлио канцама и уз хуку вуче нас у пакао. Све око нас слива се у једну дугу пругу која нагло јури... Гле, гле, још тренут само и изгледа – ми ћемо пропасти.

– Ја вас волим, Нађа! – кажем ја полугласно.

Санке почињу све лакше да клизе, хука ветра и зврка шина нису више тако страшни, не зауставља се дисање од страха, и ми смо, најзад, доле. Нађењка

так уж страшны, дыханье перестает замирать, и мы наконец внизу. Наденька ни жива ни мертва. Она бледна, едва дышит... Я помогаю ей подняться.

- Ни за что в другой раз не поеду,- говорит она, глядя на меня широкими, полными ужаса глазами.- Ни за что на свете! Я едва не умерла!

Немного погодя она приходит к себя и уже вопросительно заглядывает мне в глаза: я ли сказал те четыре слова, или же они только слышались ей в шуме вихря? А я стою возле нее, курю и внимательно рассматриваю свою перчатку.

Она берет меня под руку, и мы долго гуляем около горы. Загадка, видимо, не дает ей покою. Были сказаны те слова или нет? Да или нет? Да или нет? Это вопрос самолюбия, чести, жизни, счастья, вопрос очень важный, самый важный на свете. Наденька нетерпеливо, грустно, проникающим взором заглядывает мне в лицо, отвечает невпопад, ждет, не заговорю ли я. О, какая игра на этом милом лице, какая игра! Я вижу, она борется с собой, ей нужно что-то сказать, о чем-то спросить, но она не находит слов, ей неловко, страшно, мешает радость...

- Знаете что?- говорит она, не глядя на меня.

- Что?- спрашиваю я.

- Давайте еще раз... прокатим.

Мы взбираемся по лестнице на гору. Опять я сажаю бледную, дрожащую Наденьку в санки, опять мы летим в страшную пропасть, опять ревет ветер и жужжат полозья, и опять при самом сильном и шумном разлете санок я говорю вполголоса:

- Я люблю вас, Наденька!

Когда санки останавливаются, Наденька окидывает взглядом гору, по которой мы только что катили, потом долго всматривается в мое лицо, вслушивается

ниже ни жива ни мертва. Она же бледа, едва дыше... Я же помажем да устане.

- Низашта на свету други пут не смем – вели она гледајући ме крупним очима пуним страха. – Низашта на свету! Ја замало што нисан умрла!

Мало доцније, она долази к себи и већ ми упитно пиљи у очи: да ли сам ја казао све четири речи или су јој се оне само причиниле у хуци вихора? А ја стојим поред ње, пушим и пажљиво посматрам своју рукавицу.

Она ме узима под руку, и ми дуго шетамо око брега. Загонетка, по свој прилици, не да јој мира. Да ли су речене оне речи или не? Да или не? Да или не? То је питање самољубља, части, живота, среће, питање веома значајно, најзначајније на свету. Нађењка нестрпљиво, тужно, проницљивим погледом загледа ми у лице, одговара кад не треба, чека, нећу ли ја отпочети. О, колико израза на том драгом лицу, колико израза! Видим, она се бори са собом, њој је потребно нешто да каже, о нечему да пита, али она не налази речи, њој је незгодно, страшно, смета радост...

- Знате шта? – каже она не гледајући у мене.

- Шта? – питам ја.

- Хајте још једном... да пројуримо.

Ми се пењемо уза степени на брег. Опет смештам бледу, уздрхталу Нађењку у санке, опет летимо у страшну провалију, опет хучи ветар и стружу шине, и опет, кад санке најсилније и најхучније лете, ја говорим полугласно:

- Ја вас волим, Нађењка!

Кад се санке заустављају, Нађењка баца поглед на брег, низ који тек што се спустисмо, затим дуго загледа у моје лице, прислушкује мој глас, равнодушан и нимало страстан, и сва, сва, чак муф и капуљача њена, сва њена појава – изражава крајњу недоумицу. А на лицу јој исписано:

в мой голос, равнодушный и бесстрастный, и вся, вся, даже муфта и башлык ее, вся ее фигурка выражают крайнее недоумение. И на лице у нее написано:

-В чем же дело? Кто произнес те слова? Он, или мне только послышалось?"

Эта неизвестность беспокоит ее, выводит из терпения. Бедная девочка не отвечает на вопросы, хмурится, готова заплакать.

- Не пойти ли нам домой?- спрашиваю я.
- А мне... мне нравится это катанье,- говорит она краснея.- Не проехаться ли нам еще раз?

Ей "нравится" это катанье, а между тем, садясь в санки, она, как и в те разы, бледна, еле дышит от страха, дрожит.

Мы спускаемся в третий раз, и я вижу, как она смотрит мне в лицо, следит за моими губами. Но я прикладываю к губам платок, кашляю и, когда достигаем середины горы, успеваю вымолвить:

- Я люблю вас, Надя!

И загадка остается загадкой! Наденька молчит, о чем-то думает... Я провожаю ее с катка домой, она старается идти тише, замедляет шаги и все ждет, не скажу ли я ей тех слов. И я вижу, как страдает ее душа, как она делает усилия над собой, чтобы не сказать:

"Не может же быть, чтоб их говорил ветер! И я не хочу, чтобы это говорил ветер!"

На другой день утром я получаю записочку: "Если пойдете сегодня на каток, то заходите за мной. Н.". И с этого дня я с Наденькой начинаю каждый день ходить на каток, и, слетая вниз на санках, я всякий раз произношу вполголоса одни и те же слова:

- Я люблю вас, Надя!

Скоро Наденька привыкает к этой фразе, как к вину или морфию. Она жить без нее не может. Правда, лететь с горы по-

- У чему је ствар? Ко је изговорио оне речи? Он, или ми се само причинило?

Та неизвесност је узнемирује, изводи је из стрпљења. Сирота девојчица не одговара на питања, тушти се, готова је да заплаче.

- Да није време да идемо кући? - питам ја.

- А мени... мени се допада ово санкање - вели она црвенећи. - Како би било још једанпут?

Њој се „допада“ ово санкање, а, међутим, седајући у санке, она је као и пре тога, бледа, једва дише од страха, дрхти.

Ми се спуштамо трећи пут, и ја видим како ме она гледа у лице, прати моје усне. Али ја стављам на усне марамицу, кашљем и кад стижемо до средине брега, успевам да процедим:

- Ја вас волим, Нађа!

И загонетка остаје загонетка! Нађењка ћути, о нечему мисли... Ја је испраћам са санкања кући, она се стара да иде лакше, успорава кораке и стално чека да ли ћу јој рећи оне речи. И ја видим како пати њена душа, како се она савлађује да не каже:

- Није могуће да их је изговарао ветар! И ја нећу да то ветар изговара!

Сутрадан ујутру добијам цедуљу: „Ако пођете данас на санкање, свратите до мене. Н.“ И од тада ја и Нађењка почињемо сваки дан да идемо на санкање и, спуштајући се санкама доле, ја сваки пут изговарам полугласно једне исте речи:

- Ја вас волим, Нађа!

Убрзо Нађењка се навикава на ту фразу као на вино или морфијум. Она не може да живи без ње. Додуше, летети са брега страшно је исто као и пре, али сад већ страх и опасност придају нарочиту драж речима о љубави, речима које као и пре представљају загонетку и муче душу. Причињава се увек оно двоје: ја и

прежньому страшно, но теперь уже страх и опасность придают особое очарование словам о любви, словам, которые по-прежнему составляют загадку и томят душу. Подозреваются все те же двое: я и ветер... Кто из двух признается ей в любви, она не знает, но ей, по-видимому, уже все равно; из какого сосуда ни пить - все равно, лишь бы быть пьяным.

Как-то в полдень я отправился на каток один; смешавшись с толпой, я вижу, как к горе подходит Наденька, как ищет глазами меня... Затем она робко идет вверх по лесенке... Страшно ехать одной, о, как страшно! Она бледна, как снег, дрожит, она идет, точно на казнь, но идет, идет без оглядки, решительно. Она, очевидно, решила наконец попробовать: будут ли слышны те изумительные сладкие слова, когда меня нет? Я вижу, как она, бледная, с раскрытым от ужаса ртом, садится в санки, закрывает глаза и, простившись навеки с землей, трогается с места... "Жжжж"... жужжат полозья. Слышит ли Наденька те слова, я не знаю... Я вижу только, как она поднимается из саней изнеможенная, слабая. И видно по ее лицу, она и сама не знает, слышала она что-нибудь или нет. Страх, пока она катила вниз, отнял у нее способность слышать, различать звуки, понимать...

Но вот наступает весенний месяц март... Солнце становится ласковее. Наша ледяная гора темнеет, теряет свой блеск и тает, наконец. Мы перестаем кататься. Бедной Наденьке больше уже нигде слышать тех слов, да и некому произносить их, так как ветра не слышно, а я собираюсь в Петербург - надолго, должно быть, навсегда.

Как-то перед отъездом, дня за два, в сумерки сижу я в садике, а от двора, в котором живет Наденька, садик этот отделен высоким забором с гвоздями...

ветар... Ко јој од нас двоје изјављује љубав, она не зна, али њој је, по свој прилици, већ свеједно; ма из кога пехара пио – свеједно, само да будеш пијан.

Једном у подне одох на санкање сам; помешан у гомилу, ја видим како брегу прилази Нађењка, како ме тражи очима... Затим се она бојажљиво пење косом... Страшно је да иде сама, о, како је страшно! Она је бледа као снег, дрхти, иде као на губилиште, али иде, иде не осврћући се, одлучно. Она је, по свој прилици, решила да покуша: да ли ће се чути оне заносне, слатке речи, кад мене нема? Ја видим како она, бледа, с отвореним устима од страха, седа у санке, затвара очи и, праштајући се заувек са земљом, полази с места...

„Зззз“... зврје шине. Чује ли Нађењка оне речи, ја не знам... Ја видим само како она устаје из санки изнемогла, слаба. И види се по њеном лицу да и сама не зна чује ли нешто или не. Страх, док се спуштала доле, одузео јој је способност да слуша, да разликује звуке, да схвата...

Али долази и пролећни месец март... Сунце постаје љупкије. Наш ледени брег се мрачи, губи свој сјај и крави се најзад. Престајемо да се санкамо. Сирота Нађењка не може више да чује оне речи, па и нема ни ко да их изговара, јер се ветар не чује, а ја се спремам у Петроград – на дуже, можда, заувек.

Некако пред одлазак, на два дана, седим у сумраку у баштици, а од дворишта, у коме станује Нађењка, та баштица је одвојена високом оградом са гвозденим шилцима... Још је прилично хладно, на ђубрету има још снега, дрвеће је мртво, али већ мирише на пролеће и, спремајући се на починак, живо гракћу грачци. Ја прилазим огради и дуго гледам кроз пукотину. Ја видим како Нађењка излази на степенице и диже тужан, очајнички поглед у небо... Пролећни ветар јој дува

Еще достаточно холодно, под навозом еще снег, деревья мертвы, но уже пахнет весной, и, укладываясь на ночлег, шумно кричат грачи. Я подхожу к забору и долго смотрю в щель. Я вижу, как Наденька выходит на крылечко и устремляет печальный, тоскующий взор на небо... Весенний ветер дует ей прямо в бледное, унылое лицо... Он напоминает ей о том ветре, который ревел нам тогда на горе, когда она слышала те четыре слова, и лицо у нее становится грустным, грустным, по щеке ползет слеза... И бедная девочка протягивает обе руки, как бы прося этот ветер принести ей еще раз те слова. И я, дождавшись ветра, говорю вполголоса:
- Я люблю вас, Надя!

Боже мой, что делается с Наденькой! Она вскрикивает, улыбается во все лицо и протягивает навстречу ветру руки, радостная, счастливая, такая красивая.

А я иду укладываться...

Это было уже давно. Теперь Наденька уже замужем; ее выдали или она сама вышла - это все равно, за секретаря дворянской опеки, и теперь у нее уже трое детей. То, как мы вместе когда-то ходили на каток и как ветер доносил до нее слова "я вас люблю, Наденька", не забыто; для нее теперь это самое счастливое, самое трогательное и прекрасное воспоминание в жизни...

А мне теперь, когда я стал старше, уже не понятно, зачем я говорил те слова, для чего шутил...

право у бледо, сетно лице... Он је подсећа на онај ветар који нам је хујао онда на брегу, кад је она слушала оне четири речи, и лице јој је постајало жалосно, жалосно, низ образе ће потећи суза... И сирота девојчица пружа обе руке као да моли тај ветар да јој донесе још једном оне речи. И ја, кад престаде ветар, изговарам полугласно:

– Ја вас волим, Нађа!

Боже мој, шта ли се збива са Нађењком! Она кличе, смешка се целим лицем и пружа руке у сусрет ветру, радосна, срећна, необично дивна.

А ја идем да се пакујем...

Давно је то било. Сад је Нађењка већ удата; удали су је, или је сама пошла – свеједно, за секретара племићког масалног фонда и сад већ има троје деце. Оно како смо ја и она некад ишли на санкање и како је ветар доносио до ње речи „ја вас волим, Нађењка“, није заборављено; за њу је то сада најсрећнија, најнежнија и најлепша успомена у животу...

А мени сад, кад сам постао старији, није више јасно зашто сам изговарао оне речи, зашто сам се шалио...
